

Drug 100 dana za premijera Ramusha Haradinaja

Vlada Kosova je 19. decembra napunila prvih 100 dana - a drugih za Ramusha Haradinaja kao premijera. Pre trinaest godina Haradinaj se je povukao pre nego što je napunio 100 dana (na 96 dan njegove funkcije) nakon poziva i naloga za hapšenje Haškog tribunala. U to vreme, on je postao premijer nakon teškog perioda i u osetljivom političkom kontekstu nakon nemira 2004, perioda koji je obeležio napete odnose između političkih stranaka i administracijom UN-a, UNMIK-om. Tokom ovog mandata, Haradinaj je premijer nezavisne države Kosovo, kao nosilac odgovornosti za izgradnju države i konsolidaciju iste.

U odnosu na vladavinu Ise Mustafe, koja je bila usmerena na politike planiranja dužeg roka, ali sporija u donošenju odluka, početak drugog mandata Haradinaja je karakterizovan visokom mobilizacijom institucija i zvaničnika kao i povećanom dinamikom aktivnosti i brzih odluka. Kao i njegov prethodnik, i Haradinaj se je suočio sa sličnim fenomenima nakon konstituisanja vlade, provokacija egzodusa građana prema Evropi i sa zahtevima za razrešenje srpskog ministra Nenada Rikala, koji je optužen za učešće u zločinima nad Albancima 1999. U 2015, nekoliko dana nakon konstituisanja vlade Ise Mustafe, krenuo je veliki egzodus građana prema Evropi. Ukratko nakon ovog, u prvim mesecima njegove vlade više od 100,000 građana je napustilo zemlju. Štaviše, tadašnja opozicija je organizovala masivne proteste protiv bivšeg podređenog Mustafe, ministra za zajednice i povratak, Aleksandra Jablanovića, kao rezultat njegovih uvredljivih izjava usmerenih ka majkama Đakovice. Nakon nekoliko protesta, premijer Mustafa ga je razrešio. Sada su izvedene određene lekcije iz tog perioda. Sadašnja vlada i policija su brzo reagovali kako bi se sprečio egzodus, dok je specijalno tužilaštvo istražilo prošlost ministra Rikala, za kojeg nije pronađen nikakav dokaz o učešću u ratnim zločinima.

Proces konstituisanja vlade, formula koalicije sa 5 parlamentarnih stranaka i 17 malih (neprimetnih), kontradiktorne agende između koalicija u vlasti i napeti odnosi sa opozicijom ne nude povoljne uslove za Haradinajevu vladu. Samo nekoliko dana nakon konstituisanja vlade, počela je kampanja za lokalne izbore. Predug proces lokalnih izbora je pasivizovao parlament i mnogi ministri su se angažovali u kampanji.

Preopterećenjem vladinog kabineta, Haradinaj je još više produbio lošu uspostavljenju praksu strukture vlasti. Kao rezultat koalicije, vlada Haradinaj je imenovala čak 68 zamenika ministara, 4-5 u svakom ministarstvu. Ovo je previše razdražilo javno mnjenje, šteteći ugledu vlade. Opozicija

ironizuje izjavljujući da imenovanje rekordnog broja zamenika ministara predstavlja jedini uspeh vlade u ovih 100 dana.

Kao što je najavio, u prvom danu svog rada, Haradinaj je razrešio komisiju za obeležavanje i održavanje državne granice. Vlada je imenovala novu komisiju u sastavu sa članovima koji su imali iste stavove kao on. Nova komisija, kao što je očekivano, je potvrdila navode Ramusha Haradinaja, kao opozicije, da je sporazumom iz avgusta 2015. Kosovo u dosadašnjoj verziji izgubilo teritoriju. Nakon usvajanja ovog izveštaja, Haradinaj je doneo odluku, za mnoge iznenađujuću, prosleđujući Skupštini sporazum kojem se je dugo vremena protivio. Pored sporazuma, on je Skupštini prosledio i izveštaj nove komisije. Na ovaj potez se gleda kao na pokušaj premijera da delegitimiše ovaj sporazum u Skupštini. Sa druge strane, protivrečni stavovi o razgraničenju između koalicionih partnera PDK-AAK-NISMA i AKR su ojačali glasove da ovo pitanje može oštetiti stabilnost vlade. Paradokсно, Haradinaj jedinog saveznika u ovom pitanju nalazi u nekadašnjem opozicionom partneru i njegovoj sadašnjoj opoziciji - Pokretu 'Vetëvendosje'.

Tokom ovog perioda, sastanci Međuministarskog saveta za evropske integracije su postali učestaliji, Haradinaj je tražio kažnjavanje svih onih koji ne poštuju Agendu za evropske reforme. Premijer je mobilizovao strukture vlade i resornih ministarstava za sprovođenje Agende za evropske reforme. Takođe, vlada je pokrenula program ekonomskih reformi i ubrzavanje dinamike za sprovođenje SSP-a. Vlada je obećala podršku u reformi javne uprave i podržala sporazum o transparentnoj regrutaciji visokih zvaničnika i članova odbora preduzeća i nezavisnih agencija.

Vlada Haradinaj nije predstavila poseban plan ili konkretnu politiku u odnosu na spoljnu politiku. Sredinom novembra, Haradinaj je oputovao u Brisel na prvi sastanak sa šeficom spoljne politike Evropske unije, Federikom Mogerini. Prvi sastanak nije prošao baš dobro. Zajednička konferencija nakon okruglog stola o SSP-u je otkazana. Atmosfera sastanka Sveta SSP između Kosovo i EU je izveštavano da je sa tenzijama; Haradinaj je insistirao da se Sjedinjene Američke Države uključe u dijalog između Kosova i Srbije; Mogerini je ovo uzela previše lično i napustila sastanak. Haradinaj je 18. decembra ponovo otišao u Brisel, gde je učestvovao na neformalnom sastanku sa premijerima zemalja Zapadnog Balkana. Na ovom sastanku, koji je sazvala šefica diplomatije Evropske unije, Federika Mogerini, Haradinaj je rekao da je govorio i o viznoj liberalizaciji.

Za vladu Haradinaj je i usvajanje budžeta za 2018. predstavljalo izazov. Nacrt budžeta predviđa značajno povećanje finansija za pravosudni sektor. Budžetska izdvajanja za neke druge projekte nisu lepo dočekana od opozicije kao ni javnog mnjenja, npr. troškovi za izgradnju autoputa Priština-Gnjilane-Končulj, kao i stalni problemi sa finansijama za veterane. Proces usvajanja budžeta je tačno pokazao nestabilnost vladajuće koalicije.

Nova vlada nije uspela da ostane verna sporazumu sa Međunarodnim monetarnim fondom. Program MMF-a, iako istekao, je predvideo niz reformi i programa za koje se je vlada obavezala da će ih sprovesti. U stvari, prošla vlada je već bila počela sa sprovođenjem i kao rezultat je od MMF-a primila podršku od 185 miliona evra. Ako se ne sprovede u delo, za Haradinajevu vladu će biti veoma teško da ispregovara nov sporazum sa MMF-om.

Ponovo, vlada je završila proces izgradnje termocentrale "Kosova e Re", nakon ugovora sa američkom kompanijom Contour Global. Iako je ovaj ugovor dugo stajao u fijokama prošle vlade. Vrednost ove investicije je oko 1 milijardu i 300 miliona evra i može biti neophodna za zemlju kako bi se popunio jaz u snabdevanju električnom energijom. Građani su u velikoj meri dobro dočekali ovaj ugovor. Međutim, civilno društvo i deo opozicije na isti gleda sa skepticizmom, smatrajući ovaj ugovor štetnim kako u pogledu životne sredine, a takođe i društva. Sklapanje ovog ugovora je podstaklo zabrinutost zbog povećanja cene struje, pri čemu su mnogi građani nagovestili proteste, koji su već počeli. Očekuje se da izgradnja termocentrale polarizuje političku scenu. Bivši kandidat za premijera, Albin Kurti iz 'Vetëvendosje', je naglasio da "donošenje u Skupštinu Kosova C [...] naići na otpor opozicije kao nikada do sada".

Kosovo nastavlja da se suočava sa energetsom krizom. Početkom septembra, nova vlada se je suočila sa sledećom u nizu energetsom krizom zbog potrošnje rezervi uglja, kao i nesuglasica i dugogodišnjih kašnjenja u programu premeštanja stanovnika sela Šipitula i Belaćevac. Prvih dana, Haradinaj je uspeo da sklopi sporazum o nadoknadi stanovnika ovih sela. Nekoliko meseci kasnije, on je primorao stanovnike i upravu EKK-a da zakluče sporazume o premeštanju stanovnika.

Do sada, izuzev sporazuma o Kosovu C, vlada Haradinaj nije donela velike odluke. U ovih 100 dana, Haradinaj se je usredsredio, kao što je rekao, na uspostavljanje reda unutar vlade.

Takođe, vlada je preduzela radnje za rešavanje mnogih tema, koje su dugo stajale u fijokama prethodnih vlada:

Usvajanje zakona o Prištini; odluka na koju se je dugo čekalo i kojom je stavljena tačka na dugogodišnje otaljavanje ovog procesa.

Procedura da Palata omladine pripadne opštini Prištini, dugogodišnji zahtev, je završena.

Obnavljanje ugovora sa Vladom Ujedinjenog Kraljevstva za nadgledanje i savetovanje u regrutaciji visokih upravnih položaja agencija i javnih preduzeća je potpisano. Ovom radnjom se teži obezbeđivanje regrutacije zasnovane na zaslugama, bez političkih uticaja i na osnovu profesionalnih kvalifikacija.

Razrešeno je deset direktora i članova odbora nezavisnih agencija i javnih preduzeća. Agencija za borbu protiv korupcije (ABPK) je ustanovila da su imena bila politički angažovana i u suprotnosti sa zakonom. Prethodne vlade su se ustezale u sprovođenju ovog mišljenja.

Vlada Kosova je počela sa sprovođenjem Zakona o osobama silovanim tokom rata, zakon koji se ne sprovodi od 2014, a posebnom odlukom, Vlada je odlučila da iznos penzije za osobe silovane tokom rata na Kosovu bude 230 evra.

Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o verskim slobodama na Kosovu

Vlada je donela još nekoliko odluka, koje se u velikoj meri smatraju kontraverznim: Otpis dugovanja za sve fabrike za ambalažiranje vode, pozivajući se na jedan član Administrativnog uputstva o strukturi za plaćanje vode, odluka koja je naišla na veliku javnu reakciju.

Sa druge strane, dodeljivanje 219 hiljada evra za članove porodica osuđenih u slučaju Kumanovo je smanjilo tenzije, donekle zadovoljilo pogođene porodice ali i prouzrokovalo tenzije. Takođe, na zahtev šefa vlade, Ministarstvo obrazovanja je razrešilo odbor Agencije za akreditaciju. Neočekivano razrešenje ove komisije i direktora KAA je podstaklo značajne reakcije u javnosti.

Haradinaj je pao u zamku predizbornih obećanja, obećavajući da će sloboda kretanja građane se desiti u roku od 3 meseca njegove vlade. Ali se to nije desilo. Nerešavanje razgraničenja ja podstaklo Haradinaja na intenzifikovanje evropske agende dodajući da sprovođenje SSP-a donosi viznu liberalizaciju i status zemlje kandidata.

U međuvremenu, Zajednica opština sa srpskom većinom nastavlja da predstavlja temu za koju vlada nije pokazala interesovanje i nije preduzela nikakav konkretan korak ka funkcionalizaciji iste. Nova vlada je planirala da u zakonodavnom paketu u roku od 3 meseca donese zakon o transformaciji bezbednosnih snaga. Ovo se nije dogodilo. Haradinaj se je suočio sa sličnim protivljenjem međunarodnog faktora, ako što se je suočio predsednik Tači na proleće ove godine. Haradinaj je objavio da će ovo pitanje biti odloženo na optimalan rok, naglašavajući da su sada za to, da u okviru sledećih meseci, do transformacije dođe preko ustavnih promena. Proces zahteva konsenzus u načinu transformacije, ali i u tome kakvu vojsku treba Kosovo da ima. Još jedno obećanje, o refunkcionalizaciji Trepče i pronalaženju rešenja za penzionere rudare, u roku od 90 dana njegove vlade, nije realizovano.

Očekuje se da se bolji pregled vlade primeti na proleće. Sada se može konstatovati da se je ugled premijera pre i posle osnivanja vlade značajno promenio. Rezultati poslednje ankete Javnog pulsa UNDP-a ukazuju na povećanje zadovoljstva građana sa radom premijera. Pošto je u vlasti, AAK je

povećala izbornu moć, od tri opštine koliko je imala, na poslednjim lokalnim izborima AAK je pobedila u sedam opština.

Vlada Ramusha Haradinaja se drži dalje od složenih tema, a koje su većinom nepopularne, kao što su Zajednica opština sa srpskom većinom ili transformacija Bezbednosnih snaga Kosova u vojsku. Teško da će njegova vlada uspeti da se sakrije iza ovih tema jer će pritisak biti u oba smera, unutrašnjim reformama uprkos nezavidnom kontekstu, kao i konsolidaciji agende spoljne politike, a posebno u pitanju dijaloga sa Srbijom. Za ovo poslednje, pritisak će doći od partnera u vlasti i međunarodnog faktora. Pored velikih i neizbežnih tema, sa velikom hitnošću se smatra odgovor na suspendovana pitanja već dugo vremena, kao što su reforma javne uprave, vladavina prava i privredni razvoj.

Programom privrednih reformi i povećanjem budžeta za pravdu, vlada je omogućila povećanje broja osoblja u sudovima i tužilaštvu. Takođe, vlada podržava funkcionalno revidiranje pravde, pri čemu sam premijer preuzima rukovodeću ulogu. Ministarstvo pravde je prosledilo nekoliko zakona, za koja se očekuje da će urediti pitanje sukoba interesa kod javnih zvaničnika.

Kako bi dokazao svoj cilj za "drugačije upravljanje", premijer Haradinaj nema baš puno vremena. Njegova vladavina će biti stalno pod izazovima kako unutar koalicije, kao i jake opozicije, a samo kroz dobro upravljanje, obezbeđivanje vizne liberalizacije sa EU, kao i poboljšanim odnosima sa opozicijom on može uspešno završiti ovaj mandat na vlasti.